ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΜΕ ΤΙΤΛΟ

«ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ

ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΛΛΑΔΑ 2.0»

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Ο Αναπληρωτής Υπουργός Οικονομικών κύριος Νικόλαος Παπαθανάσης απέστειλε στις 28-7-2023, ημέρα Παρασκευή και ώρα 18.34’ στην Ο.Κ.Ε. κείμενο με τίτλο «ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΛΛΑΔΑ 2.0» προς γνωμοδότηση έως την Παρασκευή 11 Αυγούστου 2023.

Η Ο.Κ.Ε. προχώρησε στην γνωμοδότηση επί του παραπάνω θέματος με τη διαδικασία του κατεπείγοντος και συνέστησε Επιτροπή Εργασίας, αποτελούμενη από τους κ.κ. Χρήστο Α. Ιωάννου, Φώτη Κολεβέντη και Γιώργο Γωνιωτάκη.

Ως πρόεδρος της Επιτροπής Εργασίας ορίστηκε ο κ. Γιώργος Γωνιωτάκης.

Στις Εργασίες της Επιτροπής συμμετείχαν ως εμπειρογνώμονες οι κ.κ. Λεωνίδας Βατικιώτης και Μόσχος Κορασίδης. Από πλευράς Ο.Κ.Ε. συμμετείχαν και είχαν από κοινού τον επιστημονικό συντονισμό του έργου της Επιτροπής ο κ. Δημήτρης Μπίμπας και η κα Χριστίνα Κουτσιούμπα, επιστημονικοί συνεργάτες της Ο.Κ.Ε.

Η Επιτροπή Εργασίας ολοκλήρωσε το έργο της σε δύο (2) συνεδριάσεις, και η Εκτελεστική Επιτροπή διαμόρφωσε την εισήγησή της προς την Ολομέλεια στη συνεδρίασή της, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 26/09/2023.

Η Ολομέλεια της Ο.Κ.Ε., αφού ολοκλήρωσε τη συζήτηση για το θέμα στη συνεδρίαση της 15ης Νοεμβρίου 2023, διατύπωσε την υπ’ αριθμ. 334 Γνώμη της.

Περιεχόμενα

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ 4

2. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΜΕ ΤΙΤΛΟ «ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΛΛΑΔΑ 2.0» 9

3. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε. ΕΠΙ ΤΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΛΛΑΔΑ 2.0 12

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΠΑΝΑΦΟΡΑ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΔΙΑΤΥΠΩΘΗΚΑΝ ΔΥΝΑΜΕΙ ΤΗΣ ΑΠΟ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2020 ΓΝΩΜΗΣ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε. ΕΠΙ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η Ο.Κ.Ε. δίνοντας διαχρονικά ιδιαίτερη έμφαση στην ενίσχυση και εξειδίκευση του αναπτυξιακού προσανατολισμού και προγραμματισμού της χώρας, έχει ουκ ολίγες φορές συνδράμει προς το σκοπό αυτό με γνωμοδοτήσεις της που διαμορφώθηκαν, είτε κατόπιν δικής της πρωτοβουλίας σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 4 του ν. 2232/1994, είτε κατόπιν σχετικού αιτήματος κατ' άρθρο 2 του ίδιου νόμου.

Το παρόν κείμενο αποτελεί την τρίτη σε σειρά γνωμοδότηση της Ο.Κ.Ε. επί των ως άνω ζητημάτων, καθώς έχουν ήδη προηγηθεί, αφενός η Γνώμη Πρωτοβουλίας της Ο.Κ.Ε. με τίτλο «Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2021-2025»[1], η οποία διατυπώθηκε τον Ιούλιο του 2020 και αφετέρου η Γνώμη επί του «ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ - Στρατηγικές Κατευθύνσεις» που διατυπώθηκε τον Δεκέμβριο του 2020, κατόπιν σχετικού αιτήματος του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών.

Στην Γνωμοδότησή της επί του ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ[2], η Ο.Κ.Ε. είχε επισημάνει την ορθή αντιστοίχιση των τεσσάρων πυλώνων των Στρατηγικών Κατευθύνσεων του Ελληνικού Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Πράσινη μετάβαση, Ψηφιακή μετάβαση, Απασχόληση - δεξιότητες και κοινωνική συνοχή, Ιδιωτικές επενδύσεις και οικονομικός και θεσμικός ανασχηματισμός) προς τις τέσσερις μεγάλες προκλήσεις τόσο της χώρας μας, όσο και της εποχής μας (την Ευρωπαϊκή πράσινη συμφωνία και την πράσινη μετάβαση, την 4η βιομηχανική επανάσταση

[1] Το πλήρες κείμενο της Γνώμης Πρωτοβουλίας με τίτλο «Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2021-2025» (Ιούλιος 2020) είναι διαθέσιμο στον ιστότοπο της Ο.Κ.Ε. https://www.oke.gr/sites/default/files/paremvasi_oke_shetika_me_to_ethniko_programma_anaptyxis_21_07_20_teliko.pdf

[2] Το πλήρες κείμενο της εν λόγω Γνώμης επί των Στρατηγικών Κατευθύνσεων του ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (Δεκέμβριος 2020) είναι διαθέσιμο στον ιστότοπο της Ο.Κ.Ε. https://www.oke.gr/sites/default/files/shedio_gnomis_tameio_anakampsis_22.12.2020.pdf

και την ψηφιακή μετάβαση, τη διάσταση της απασχόλησης στην Ελλάδα, καθώς τη διάσταση των επενδύσεων και του κράτους). Επεσήμανε, επίσης, την αναγκαιότητα να αναγνωρισθούν από το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας οι ανάγκες των μικρών και μεγάλων επιχειρήσεων, των εργαζόμενων και των ευπαθών ομάδων δίνοντας έμφαση i) στην στήριξη της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και των παραγωγικών κλάδων με συγκριτικά πλεονεκτήματα, ii) στη διασφάλιση της βιώσιμης σχέσης της ανθρώπινης δραστηριότητας με την τεχνολογία και το περιβάλλον, iii) στη σύνδεση εκπαίδευσης και κατάρτισης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, iv) στην επιτάχυνση απόδοσης της δικαιοσύνης, v) στην αναβάθμιση της δημόσιας υγείας και vi) στην διατήρηση της κοινωνικής συνοχής.

Στο πλαίσιο αυτό η Ο.Κ.Ε. πρότεινε, με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς του, το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας να εστιάσει: α) στην αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου της οικονομίας με έμφαση στις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις, β) στην προώθηση ενός αναπτυξιακού υποδείγματος άσκησης κοινωνικής πολιτικής που θα εξασφαλίζει την πρόσβαση του πληθυσμού σε μία βιώσιμη ανάπτυξη χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς και γ) στην ανάσχεση της δημογραφικής γήρανσης της χώρας και την διαχείριση των επιπτώσεών της στην οικονομία και την κοινωνία, με μνεία για την πρόβλεψη επιπλέον μεταρρυθμίσεων και δράσεων επί των δύο τελευταίων κατηγοριών, ώστε το σχέδιο να είναι πιο ισορροπημένο και εναρμονισμένο με τους γενικούς στόχους του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Περαιτέρω, η Ο.Κ.Ε. κατέθεσε επιμέρους ειδικές προτάσεις για τους τέσσερις πυλώνες των Στρατηγικών Κατευθύνσεων του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Πράσινη Μετάβαση, Ψηφιακή Μετάβαση, Απασχόληση, Δεξιότητες και Κοινωνική Συνοχή, Ιδιωτικές Επενδύσεις και Οικονομικός και Θεσμικός Μετασχηματισμός).

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά στον πυλώνα της Πράσινης Μετάβασης επιγραμματικά προτάθηκαν:

α) Υιοθέτηση μίας οριζόντιας Εθνικής Στρατηγικής πρόληψης και καταπολέμησης της Ενεργειακής Φτώχειας με την συμμετοχή και των Ο.Τ.Α., β) Θέσπιση εθνικού παρατηρητηρίου μετάβασης στην κυκλική οικονομία, γ) Υιοθέτηση ενός Ολοκληρωμένου Προγράμματος Εκσυγχρονισμού τουριστικών επιχειρήσεων, δ) Ενίσχυση επενδύσεων ενεργειακής αναβάθμισης και μείωσης του ενεργειακού αποτυπώματος των πλοίων της ακτοπλοΐας, ε) Εφαρμογή νέας πολιτικής τιμολόγησης αποβλήτων, διεύρυνση του συστήματος «πληρώνω όσο πετάω» και επέκταση του συστήματος συλλογής αποβλήτων με

θέσπιση ελάχιστων προϋποθέσεων και συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα, πέραν των ΣΔΙΤ, στην αλυσίδα αξίας, στ) Ενίσχυση του συστήματος εμπορίας ρύπων με δοκιμασμένο Border Carbon Adjustment Mechanism, ζ) Διασυνδέσεις νησιών. Ενίσχυση των επενδύσεων σε ΑΠΕ και ανάπτυξη συστημάτων αποθήκευσης, η) Προώθηση Σχεδίων Βιώσιμης Ανάπτυξης με την συμμετοχή των Ο.Τ.Α., θ) Ενίσχυση της στρατηγικής ανανέωσης κτιρίων και από-ανθρακοποίηση του συνόλου των κτιρίων καθώς και των ακτοπλοϊκών πλοίων εσωτερικού και εξωτερικού μέχρι το 2050, ι) Χωροθέτηση Σημειακών Τουριστικών Αναπτύξεων στο πλαίσιο ενός Ολοκληρωμένου Χωροταξικού Σχεδιασμού, ια) Αύξηση αποτελεσματικότητας δημοσίων μεταφορών και προώθηση ενεργειακής αποδοτικότητας στις μεταφορές, ιβ) Ενίσχυση και διασύνδεση σύγχρονων μέσων μεταφοράς, συμπεριλαμβανομένων και των θαλάσσιων, προσβάσιμων σε όλους, ιγ) Ένταξη της κλιματικής ανθεκτικότητας στην στρατηγική περιβαλλοντικής αξιολόγησης και ανάπτυξης και κοινή προσέγγιση για χρηματοδότηση για τον ευρωπαϊκό Νότο, ιδ) Βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών για διασφάλιση της συμμόρφωσης και την ανταλλαγή πληροφοριών στον τομέα του περιβάλλοντος, ιε) Δημιουργία βάσης περιβαλλοντικών δεδομένων, ιστ) Στρατηγική Διαχείριση υγρών και στερεών απόβλητων ιζ) Υιοθέτηση δράσεων προστασίας ακτών από την διάβρωση, ιη) Υιοθέτηση δράσεων χάραξης και διευθέτησης των υδατορεμάτων και προστασίας των υδατικών ισοζυγίων με χρήση ψηφιακών μετρητών, ιθ) Υιοθέτηση δράσεων προστασίας και διαχείρισης των εθνικών δρυμών και αξιοποίησης του δασικού πλούτου, κ) Σύνταξη ανανεωμένου καταλόγου ειδών υπό εξαφάνιση, κα) Ολοκλήρωση των Π.Δ. για τις προστατευόμενες περιοχές και στήριξη των τοπικών αρχών για την εφαρμογή τοπικών χωροταξικών σχεδίων, κβ) Δημιουργία διαδημοτικών κέντρων πολιτικής προστασίας.

Όσον αφορά στον πυλώνα της Ψηφιακής Μετάβασης επιγραμματικά προτάθηκαν: α) Ενίσχυση της Ψηφιοποίησης των Υπηρεσιών Υγείας με αρχιτεκτονική διαλειτουργικότητας, β) Ολοκληρωμένη ανάπτυξη Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Δημόσιου Τομέα προσβάσιμων από όλους, γ) Στήριξη του Ψηφιακού μετασχηματισμού των δήμων, τόσο σε σχέση με τις υπηρεσίες προς τους πολίτες, όσο και σε σχέση με την εσωτερική λειτουργία τους και τη συνεργασία τους με τα άλλα επίπεδα δημόσιας διοίκησης, δ) Ανάπτυξη δικτύων 5ης Γενιάς από τους Δήμους, ε) Υιοθέτηση μίας οριζόντιας Εθνικής Στρατηγικής Ψηφιακού Μετασχηματισμού των επιχειρήσεων και ειδικά για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, στ) Δράσεις ενίσχυσης της ψηφιακής μετάβασης του λιανεμπορίου, ζ) Δημιουργία Κόμβων Ψηφιακής Καινοτομίας σε περιφέρειες με δραστηριότητες βιομηχανίας ή/και logistics και έμφαση στις ΜμΕ για επιτάχυνση του

ψηφιακού μετασχηματισμού της βιομηχανίας, η) Δημιουργία Κέντρων Δεξιοτήτων για έρευνα σε τεχνολογίες της Βιομηχανίας 4.0 σε πόλεις με υψηλού ακαδημαϊκά επιπέδου, θ) Ενίσχυση των σύγχρονων τεχνολογιών στις Μεταφορές, συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων μεταφορών και Εφοδιαστικής Αλυσίδας, ι) Υιοθέτηση Εθνικής Στρατηγικής Ψηφιακού μετασχηματισμού του τουριστικού προϊόντος που θα βασίζεται σε ενοποιημένη βάση δεδομένων και εφαρμογή αυτής, ια) Υιοθέτηση Ψηφιακής Ταυτότητας στις αερομεταφορές και στις θαλάσσιες μεταφορές.

Όσον αφορά στον πυλώνα της Απασχόλησης, των Δεξιοτήτων και της Κοινωνικής Συνοχής επιγραμματικά προτάθηκαν: α) Ενίσχυση της βιωσιμότητας, επάρκειας και καλής διακυβέρνησης του δημόσιου Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και σύνδεσή του με το νέο παραγωγικό μοντέλο της χώρας, β) Δημιουργία ενός συνεκτικού Εθνικού Συστήματος Προστασίας από την Ανεργία, γ) Δημιουργία ενός συνεκτικού Εθνικού Οικοσυστήματος Κοινωνικής Οικονομίας και Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας, δ) Ενίσχυση και αναβάθμιση του σχεδιασμού και της υλοποίησης των Ενεργητικών Πολιτικών Απασχόλησης ε) Ενίσχυση και αναβάθμιση της Επαγγελματικής Κατάρτισης και της Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης, στ) Ενίσχυση των δράσεων κατάρτισης των γυναικών σε ψηφιακές δεξιότητες, ζ) Ενίσχυση των δομών στήριξης παιδιών και οικογενειών, η) Ανάπτυξη ενός αξιόπιστου Συστήματος Πιστοποίησης Προσόντων και Δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, θ) Εκσυγχρονισμός του Μηχανισμού Παρακολούθησης των αναγκών των επιχειρήσεων σε δεξιότητες σε κλαδικό και περιφερειακό επίπεδο, καθώς και ανάπτυξη Μηχανισμού Πρόβλεψης των αναγκών των επιχειρήσεων σε σύγχρονες δεξιότητες συναρτώμενες με την διαδικασία της ψηφιακής τους μετάβασης σε κλαδικό και περιφερειακό επίπεδο, ι) Ενίσχυση της εκπαίδευσης και κατάρτισης εργαζομένων υψηλού επιπέδου σε νέες ειδικότητες και σε κρίσιμες δεξιότητες σημαντικών παραγωγικών τομέων, ια) Ενίσχυση της εκπαίδευσης και κατάρτισης στα ναυτικά επαγγέλματα, ιβ) Ανάπτυξη κοινών δικτύων κατάρτισης για την κάλυψη των εξειδικευμένων αναγκών επαγγελματικής κατάρτισης των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων σε κλαδικό, ή/και τοπικό επίπεδο, ιγ) Εκσυγχρονισμός του περιεχομένου των προγραμμάτων κατάρτισης μέσω της συνεργασίας με εργοδότες, με Τομεακά/Θεματικά Συμβούλια Δεξιοτήτων, ιδ) Εκσυγχρονισμός προγραμμάτων εκπαίδευσης με εισαγωγή θεματικών πεδίων επιχειρηματικότητας και προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας, Ενίσχυση του Θεσμού της Μαθητείας, ιε) Εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων προγραμμάτων τουριστικών σπουδών σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, ιστ) Αναβάθμιση των ΑΣΤΕ σε μια υψηλής ποιότητας, πιθανόν «αγγλόφωνη», ιζ) Τουριστική Ακαδημία διεθνούς επιπέδου, ιη) Προγράμματα κατάρτισης στελεχών του

δημόσιου τομέα που εμπλέκονται σε όλη την αλυσίδα σχεδιασμού και υλοποίησης των πολιτικών άμεσου και έμμεσου τουριστικού ενδιαφέροντος, ιθ) Αναβάθμιση του Εθνικού Συστήματος Υγείας, κ) Ενίσχυση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας του συστήματος υγείας, κα) Ενίσχυση της ιατρικής έρευνας, κβ) Ριζική μεταρρύθμιση του Συστήματος Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος, κγ) Αναβάθμιση του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Φροντίδας και των πρωτοβάθμιων Δομών Φροντίδας και Πρόνοιας, κδ) Ανάπτυξη του θεσμού της Κοινωνικής Κατοικίας και της Προσβάσιμης Κατοικίας, κε) Ανάπτυξη ενός συνεκτικού Εθνικού Οικοσυστήματος Οικογενειακών Πολιτικών, συμπεριλαμβανομένου ενός Εθνικού Σχεδίου στήριξης για τις πολύτεκνες οικογένειες, κστ) Ανάπτυξη των Πολιτικών Καταπολέμησης των γενικών και ειδικών Διακρίσεων και την Κοινωνική Ενσωμάτωση προσφύγων-μεταναστών στις τοπικές κοινωνίες, κζ) Δημιουργία Διαδημοτικού Κοινωνικού Δικτύου.

Περαιτέρω, όσον αφορά στον πυλώνα των Ιδιωτικών Επενδύσεων και του Οικονομικού και Θεσμικού Μετασχηματισμού επιγραμματικά προτάθηκαν: α) Υιοθέτηση μίας οριζόντιας Εθνικής Στρατηγικής πρόληψης και καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής και της Φοροαποφυγής και ενός σταθερού Φορολογικού Πλαισίου, β) Αναβάθμιση των δεξιοτήτων του προσωπικού της Δημόσιας Διοίκησης και των Ο.Τ.Α., γ) Προώθηση της Ηλεκτρονικής Δικαιοσύνης, των Εξωδικαστικών Τρόπων Επίλυσης των Διαφορών και της κωδικοποίησης της νομοθεσίας, δ) Ενίσχυση του θεσμού των Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης και σύνδεσή τους με το νέο παραγωγικό μοντέλο της χώρας, ε) Ενίσχυση του θεσμού των Μικροπιστώσεων, στ) Ανάπτυξη ενός συνεκτικού Εθνικού Οικοσυστήματος Κοινωνικής Καινοτομίας, ζ) Υιοθέτηση Δράσεων ενθάρρυνσης των επιχειρήσεων και ιδιαίτερα των νεοφυών επιχειρήσεων για επενδύσεις στον τομέα της Έρευνας, η) Ενίσχυση της Βασικής Έρευνας και στήριξη καινοτόμων ιδεών σε πρώιμο και προκαταρκτικό στάδιο, θ) Ενίσχυση της Ελληνικής Ακαδημίας Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας, της Γεωργικής Έρευνας, καθώς και καινοτόμων και αποτελεσματικών παρεμβάσεων με έμφαση στην παραγωγή και μεταποίηση των αγροτικών προϊόντων, μετά και από έναν Εθνικό Σχεδιασμό του Πρωτογενή τομέα, ο οποίος θα λαμβάνει υπόψη του και την κλιματική αλλαγή, ι) Υιοθέτηση δράσεων ανάδειξης της σημασίας της ιδιαιτερότητας του νησιωτικού χαρακτήρα της χώρας και των θαλάσσιων μεταφορών, ια) Υιοθέτηση δράσεων για την προσβασιμότητα ατόμων με απαιτήσεις πρόσβασης ως προς την κινητικότητα (πχ άτομα με φυσική ή/και αισθητηριακή αναπηρία κ.λ.π), ιβ) Υιοθέτηση ενός Ολοκληρωμένου Σχεδιασμού για την βελτίωση της εμπειρίας πρόσβασης και μετακίνησης καθώς και προσβασιμότητας στους προορισμούς, ιγ) Σχεδιασμός δράσεων για την αισθητική βελτίωση των προορισμών, ιδ)

Αναβάθμιση τελωνειακών σταθμών στα σύνορα με Βαλκανικές χώρες, ιε) Δημιουργία συνεδριακών κέντρων, ιστ) Αξιοποίηση και αναβάθμιση αρχαιολογικών χώρων, μουσείων και άλλων πολιτιστικών πόρων και ιζ) Δημιουργία συστήματος Σημάτων Ποιότητας στη βάση διεθνών καλών πρακτικών για προορισμούς, αξιοθέατα, υπηρεσίες και προϊόντα.

Τέλος, στην γνωμοδότησή της αυτή, η Ο.Κ.Ε. παρατήρησε την ανάγκη για εξειδίκευση της περιγραφής των δράσεων που περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και αποσαφήνιση των ζητημάτων που αφορούν στον σχετικό προϋπολογισμό, για σαφή ορισμό χρονοδιαγραμμάτων υλοποίησης και για καθορισμό στόχων, ενώ επεσήμανε την χρησιμότητα της ύπαρξης μιας αναλυτικής κατανομής των προβλεπόμενων κονδυλίων ανά άξονα –δράση, αλλά και εξειδίκευση στην κατανομή των ποσών των δανείων. Ως προϋπόθεση επιτυχίας της προσπάθειας εκσυγχρονισμού της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας η Ο.Κ.Ε. θεωρεί τη μετεξέλιξη των Στρατηγικών Κατευθύνσεων του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας σε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο συμπεριληπτικής αναπτυξιακής πολιτικής με μετρήσιμους στόχους, κριτήρια και δείκτες, η οποία θα εξασφαλίζει την δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας, θα βελτιώνει την οικονομική και κοινωνική ανθεκτικότητα του Ελληνικού Κράτους, θα μετριάζει τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της κρίσης και θα μειώνει τις έντονες οικονομικές, κοινωνικές και εδαφικές ανισότητες που εμποδίζουν την σύγκλιση της χώρας με τις άλλες χώρες της ΕΕ, δίνοντας, παράλληλα, έμφαση στην τοπική και περιφερειακή διάσταση της αναπτυξιακής στρατηγικής, στην ουσιαστική ισότητα των φύλων, στο σεβασμό των εθνικών και ευρωπαϊκών αρχών και ιδιαίτερα στην αρχής της μη διάκρισης λόγω αναπηρίας.

Θα πρέπει εκ νέου να τονιστεί ότι θα ήταν χρήσιμο να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα και να αξιοποιηθούν οι παραπάνω προτάσεις, καθώς ως αποτέλεσμα της σύνθετης και συμπεριληπτικής διαδικασίας του θεσμοθετημένου κοινωνικού διαλόγου σε εθνικό επίπεδο, καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα της ελληνικής κοινωνίας, είναι εξειδικευμένες, περιεκτικές και ως εκ τούτου ικανές να διαδραματίσουν σημαντικότατο ρόλο στην κατά το δυνατόν αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των αναφερόμενων, στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας προκλήσεων, αλλά και των εν γένει οικονομικών και κοινωνικών προκλήσεων που η χώρα μας έχει να αντιμετωπίσει.

2. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΜΕ ΤΙΤΛΟ «ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΛΛΑΔΑ 2.0»

Στο κείμενο που απεστάλη την 28-7-2023 από τον Αναπληρωτή Υπουργό Οικονομικών κ. Παπαθανάση γίνεται αρχικά μια αναφορά στον στόχο του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ε.Ε., καθώς και στο εγκεκριμένο από το Συμβούλιο Οικονομικών Δημοσιονομικών Θεμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ecofin) Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας υπό τον τίτλο «Ελλάδα 2.0». Γίνεται μια γενική αναφορά στη χρηματοδοτική συνεισφορά (διαχωρισμένη σε μη επιστρεπτέα χρηματοδότηση και δανειακή στήριξη), καθώς και στη διαδικασία και την πορεία εκταμιεύσεων που αφορά της χώρα μας στο πλαίσιο αυτό. Γενική αναφορά γίνεται στη διάρθρωση του Σχεδίου, στον αριθμό των επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων, καθώς και επιγραμματικά στους τομείς που υλοποιούνται δράσεις και προγράμματα ενίσχυσης, ενώ αναφέρεται και ο καταμερισμός των ποσών δανειακής προελεύσεως, όπως διατίθενται βάσει του σχετικού προϋπολογισμού, στο δανειακό πρόγραμμα του ΤΑΑ για την υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων από επιχειρήσεις μέσω των συνεργαζόμενων Τραπεζών και Διεθνών Χρηματοπιστωτικών Οργανισμών, στο εγγυοδοτικό πρόγραμμα InvestEU (κατά το εθνικό σκέλος) και στα προγράμματα Innovate Now και Q Equity που αφορούν σε καινοτόμες startup εταιρείες, αλλά και σε scaling up εταιρείες.

Οι κατευθύνσεις αναθεώρησης του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΕΣΑΑ) «Ελλάδα 2.0» που απεστάλησαν προς γνωμοδότηση αφορούν στην προσθήκη σε αυτό του νέου κεφαλαίου για το REPowerEU, στην Αναθεώρησή του, ώστε να ληφθεί υπόψη η επικαιροποιημένη μέγιστη χρηματοδοτική συνεισφορά, στην Αναθεώρηση των δράσεών του που δεν είναι πλέον υλοποιήσιμες λόγω αντικειμενικών περιστάσεων και στην υποβολή αιτήματος για επιπλέον δανειακή ενίσχυση.

Όσον αφορά την προσθήκη νέου κεφαλαίου για το REPowerEU αναφέρεται ότι στο πλαίσιο αυτού προτείνονται 8 επενδύσεις και 8 μεταρρυθμίσεις που στοχεύουν στην προώθηση της ενεργειακής απόδοσης μέσω δράσεων για ενεργειακές ανακαινίσεις νοικοκυριών, τριτογενούς τομέα, καθώς και δημοτικών επιχειρήσεων ύδρευσης και αποχέτευσης, στην αξιοποίηση ΑΠΕ μέσω δράσεων για την αποθήκευση ενέργειας, την παραγωγή πράσινου υδρογόνου και βιομεθανίου, την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων σε συνδυασμό με συστήματα αποθήκευσης (μπαταρίες) και την εξοικονόμηση ενέργειας για τα νοικοκυριά με την εγκατάσταση ηλιακών θερμοσίφωνων και στην υιοθέτηση τεχνολογιών και υποδομών δέσμευσης, χρήσης, μεταφοράς και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την ελαχιστοποίηση των εκπομπών αερίων, ιδίως όσον αφορά μεγάλους καταναλωτές για τους οποίους δεν υπάρχει εναλλακτικός τρόπος μείωσης των εκπομπών τους με τεχνικά εφικτό

και οικονομικό τρόπο. Αναφορά γίνεται, επίσης, στην εξοικονόμηση ενέργειας, στην ανάπτυξη πλαισίου και μηχανισμών για την απανθρακοποίηση της βιομηχανίας και στην διευκόλυνση των καταναλωτών αφενός στην επιλογή όσον αφορά την ενέργεια σε επίπεδο κόστους και ζήτησης και αφετέρου στον διαμοιρασμό της ενέργειας με σκοπό τη βελτιστοποίηση της κατανάλωσης και την ομαδική μείωση του ενεργειακού κόστους των νοικοκυριών.

Τέλος, γενική αναφορά γίνεται στην ανάγκη για αύξηση του προϋπολογισμού της Δράσης Δανειακής στήριξης του Σχεδίου με σκοπό τη μείωση του κόστους δανεισμού των ελληνικών επιχειρήσεων[3], καθώς και στην ανάγκη τροποποίησης υφιστάμενων δράσεων του Σχεδίου που δεν είναι πλέον υλοποιήσιμες λόγω αντικειμενικών περιστάσεων, ομοίως χωρίς ειδικότερη αναφορά ή απαρίθμηση στις επικείμενες τροποποιήσεις.

[3] Παρατίθενται σχετικά στο προαναφερόμενο κείμενο που απεστάλη ορισμένα στοιχεία που αφορούν τους δανειακούς πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης μέχρι σήμερα.

3. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε. ΕΠΙ ΤΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΛΛΑΔΑ 2.0

Η σταδιακή έξοδος από την πανδημική κρίση και η διαφαινόμενη αναγκαιότητα που ανέκυψε, εξ αιτίας του πολέμου στην Ουκρανία και των επιταχυνόμενων περιβαλλοντικών επιπτώσεων, για ταχύτερη και αποτελεσματικότερη απόκριση στην ενεργειακή και κλιματική κρίση έφεραν στο επίκεντρο του δημόσιου διαλόγου τη συστηματική επεξεργασία δημόσιων πολιτικών σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, με εμβληματικότερη παρέμβαση το πρόγραμμα RePower EU, που αποσκοπεί στη στρατηγική απεξάρτηση της ΕΕ από τα ορυκτά καύσιμα, τη διαφοροποίηση του ενεργειακού εφοδιασμού και την ταχύτερη επίτευξη του στόχου για περιβαλλοντική ουδετερότητα σε χρόνο πρότερο του 2050.

Μεταξύ των βασικών θεμάτων που απασχολούν τον ευρωπαϊκό χώρο στο συγκεκριμένο πεδίο είναι η προώθηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, η εξοικονόμηση ενέργειας σε επίπεδο νοικοκυριών και επιχειρήσεων και η διασφάλιση και αποθήκευση προσιτής- οικονομικά- ενέργειας.

Σε εθνικό επίπεδο, η Ελλάδα κατάφερε να επιτύχει σε μεγάλα χρονικά διαστήματα, παρά τις στρεβλώσεις που παρατηρήθηκαν στην εγχώρια και διεθνή αγορά ενέργειας σε σχέση με τον μηχανισμό τιμολόγησης της λιανικής και χονδρικής πώλησης, τη σταδιακή απεξάρτηση από το λιγνίτη σε χρόνο μικρότερο του εκτιμώμενου (2030).

Η πρόκληση που αντιμετωπίζεται σήμερα είναι η αναθεώρηση του πλαισίου να συνδεθεί, κατά το δέον, με δείκτες που σχετίζονται με τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης όπως είναι η καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας, η περαιτέρω μείωση των εκπομπών αερίου, η ισότιμη πρόσβαση στην παραγωγή και στην κατανάλωση ενέργειας (ενεργειακή δημοκρατία), η άμβλυνση του υψηλού κόστους στέγασης και παρεμβάσεων για ενεργειακή αναβάθμιση. Περαιτέρω, χρήζει ιδιαίτερης σημασίας η εφαρμογή συμπεριληπτικών πολιτικών που θα λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες και τα δικαιώματα των νέων, των γυναικών, των ΑμεΑ, των προσφύγων και μεταναστών και των εργαζόμενων σε επισφαλείς θέσεις εργασίας, σε κλάδους που επηρεάζονται με την πράσινη μετάβαση, αλλά και η αναβάθμιση – ανασχεδιασμό των υποδομών, προκειμένου να καταστούν πιο ανθεκτικές απέναντι στις σύγχρονες απειλές της κλιματικής κρίσης.

Απαραίτητη προϋπόθεση για τα παραπάνω είναι η διαμόρφωση ενός μακρόπνοου συνεκτικού σχεδίου που θα υπερβαίνει τον ορίζοντα εφαρμογής του πλαισίου εφαρμογής των δυνητικών χρηματοδοτήσεων του Ταμείου Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης και θα έχει μεσομακροπρόθεσμο χαρακτήρα, με περιβαλλοντικό, παραγωγικό και βιώσιμο αναπτυξιακό αποτύπωμα.

Εισαγωγικά, όσον αφορά το κείμενο με τίτλο «ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΛΛΑΔΑ 2.0» που απεστάλη προς γνωμοδότηση στην Ο.Κ.Ε. θα πρέπει να επισημανθεί ότι αποτυπώνει μια γενική αναφορά των επικείμενων αναθεωρήσεων, χωρίς ειδικότερη περιγραφή ανά ενότητα, πέραν του κεφαλαίου REPowerEU, για το οποίο γίνεται μια πιο εκτενής και πάλι, όμως, γενική αναφορά σε επικείμενες δράσεις και μεταρρυθμίσεις στο πλαίσιο αυτού. Όπως συνέβη και αντιστοίχως είχε επισημανθεί και στην προηγούμενη Γνώμη της Ο.Κ.Ε επί του κειμένου των Στρατηγικών Κατευθύνσεων του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ούτε στο παρόν κείμενο που απεστάλη γίνεται αναφορά στον προϋπολογισμό των δράσεων, στο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης τους και σε μετρήσιμους στόχους, γεγονός που προσδίδει μεν ευελιξία στη διαμόρφωση του, αλλά ταυτόχρονα δημιουργεί την ανάγκη περαιτέρω επεξεργασίας, ώστε να αποκτήσει πρακτικά αξιοποιήσιμη μορφή και να δύναται να παραχθεί μια συγκεκριμένη εικόνα επί των χρηματοοικονομικών ροών και της κατανομής των διαθέσιμων πόρων.

Ειδικότερα, με σκοπό η διαβούλευση και ο κοινωνικός διάλογος να διεξαχθούν αποτελεσματικά και με σαφή και ορισμένο τρόπο, παράγοντας ουσιαστικές και ρεαλιστικές προτάσεις, θα ήταν σημαντικό, αφενός όσον αφορά τις επικείμενες τροποποιήσεις του υφισταμένου Σχεδίου να συγκεκριμενοποιηθούν οι σκοπούμενες αλλαγές και να διευκρινισθεί, αν οι τροποποιήσεις αυτές αναφέρονται σε δράσεις, σε οικονομικά μεγέθη ή χρονοδιαγράμματα και αφετέρου στο κεφάλαιο REPowerEU να γίνει ειδικότερη αναφορά στις επικείμενες επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις (νέες δράσεις, υφιστάμενες δράσεις με δυνατότητα επέκτασης, είδη μεταρρυθμίσεων και μορφές χρηματοδότησης) κατά προτίμηση ανά κλάδο και τομέα.

Χρήσιμο θα ήταν δε, το εν λόγω κείμενο να συνοδεύεται από έναν ολοκληρωμένο κατάλογο δράσεων και μεταρρυθμίσεων που υλοποιήθηκαν ή/και υλοποιούνται με την απορρόφηση και την κατανομή των δαπανηθέντων και δαπανηθεισόμενων ποσών και το σχετικό χρονοδιάγραμμα υλοποίησης/ολοκλήρωσης τους, προκειμένου να καταστεί δυνατόν για την Ο.Κ.Ε. να συνεισφέρει και να γνωμοδοτήσει πιο αποτελεσματικά.

Περαιτέρω, και επί της ουσίας θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Ο.Κ.Ε. έχει καταθέσει σε πρόσφατες Γνώμες Πρωτοβουλίας, αλλά και σε διεθνή συνέδρια[4] ένα ολοκληρωμένο πλέγμα προτάσεων που αναφέρονται στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που ανέκυψαν από την ενεργειακή κρίση[5] και την πράσινη μετάβαση[6].

Στη βάση των προτεινόμενων κατευθύνσεων αναθεώρησης του Εθνικού Σχεδίου για την αξιοποίηση του Ταμείου Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης, η Ο.Κ.Ε επικαιροποιεί τις προτάσεις στην κατεύθυνση:

- διασφάλισης της βιωσιμότητας των μεταποιητικών επιχειρήσεων, του πρωτογενούς τομέα, αλλά και της βιομηχανικής παραγωγής μέσα από στοχευμένες παρεμβάσεις που θα ενισχύουν τους κλάδους αυτούς, τόσο ως προς το κόστος ενέργειας, όσο και ως προς την δυνητική εξοικονόμηση πόρων παραγωγής.
- βελτίωσης των υποδομών ενέργειας για την ενίσχυση της ποιότητας του παρεχόμενου τουρισμού και της επάρκειας πόρων, ιδιαίτερα σε απομακρυσμένες περιοχές.

Η ανακατεύθυνση των χρηματοδοτικών πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης για την προώθηση των παραπάνω σκοπών, με έμφαση στην κλιματική ουδετερότητα, τη βιώσιμη ανάπτυξη και την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας προϋποθέτουν μια διαρκή διαδικασία αξιολόγησης και διαβούλευσης ως προς τους στόχους και τα αποτελέσματα των εφαρμοζόμενων προγραμμάτων και πολιτικών. Επίσης, κεντρικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία πρέπει να έχει η Αναπτυξιακή Τράπεζα ως προς την αξιολόγηση των προτάσεων και διοχέτευση των χρηματοδοτικών πόρων.

Συμπληρωματικά στις προτάσεις της Ο.Κ.Ε. γίνεται ξεχωριστή μνεία σχετικά με την αναγκαιότητα διαμόρφωσης ενός οδικού χάρτη για την κάλυψη των αυξημένων στεγαστικών και κτηριακών αναγκών των ελληνικών νοικοκυριών και των ατομικών επιχειρήσεων/μικρών επιχειρήσεων.

---

[4] Σύνοδος Κοινωνικού Διαλόγου 2023, Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης, 20 Μαρτίου 2023 https://www.oke.gr/el/events/synodos-koinonikoy-dialogoy-2023

[5] Το πλήρες κείμενο της Γνώμης Πρωτοβουλίας με τίτλο «Ενέργεια και ενεργειακή κρίση: Αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών συνεπειών» (Φεβρουάριος 2023) είναι διαθέσιμο στον ιστότοπο της Ο.Κ.Ε. https://www.oke.gr/el/opinions/energeia-kai-energeiaki-krisi-antimetopisi-ton-oikonomikon-kai-koinonikon-synepeion

[6] Το πλήρες κείμενο της Γνώμης Πρωτοβουλίας με τίτλο «Κλιματική αλλαγή και πολιτικές αντιμετώπισής της στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση» (Ιούνιος 2022) είναι διαθέσιμο στον ιστότοπο της Ο.Κ.Ε. https://www.oke.gr/sites/default/files/oke_-_gn._prot._klimatiki_allagi-328.pdf

Προτάσεις για την ενίσχυση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος για τα νοικοκυριά

Οι επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης αλλά και η διαδικασία της κλιματικής προσαρμογής και της πράσινης μετάβασης, ενδέχεται υπό ορισμένες προϋποθέσεις να διαμορφώνουν, σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο σημαντικές ανισότητες στην πρόσβαση των νοικοκυριών σε οικονομικότερες και αποδοτικότερες επιλογές ενέργειας, θέρμανσης και μεταφορών. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η κλιματική κρίση απειλεί παραδοσιακές, αλλά και σύγχρονες δραστηριότητες, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις μεταβάλλει τη διάρθρωση της απασχόλησης και των επαγγελμάτων. Το Ταμείο Ανάκαμψης κι Ανθεκτικότητας θα πρέπει να συσχετίσει με συνεκτικό και αποτελεσματικό τρόπο την αντιμετώπιση των επιπτώσεων από την πράσινη και ενεργειακή μετάβαση, με σκοπό την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας και τη διατήρηση ή την επικαιροποίηση των δεξιοτήτων των συναφών επαγγελμάτων.

Οι κυριότερες κατευθύνσεις που αφορούν την ενίσχυση των νοικοκυριών περιλαμβάνουν:

- Παροχή χρηματοδοτικών πόρων και κινήτρων για τα νοικοκυριά για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών πάνελ ή σύγχρονων μέσων ψύξης/ θέρμανσης με στόχο την ιδιοπαραγωγή ενέργειας και την προώθηση της ενεργειακής δημοκρατίας.
- Διεύρυνση των δικαιούχων, αλλά και των ποσοστών κάλυψης στο πλαίσιο των προγραμμάτων χρηματοδότησης και επιδοτήσεων για την αντικατάσταση συστημάτων εξοικονόμησης ενέργειας. Ιδιαίτερη έμφαση, με γενναία προγράμματα κάλυψης έως και 100% του κόστους παρεμβάσεων πρέπει να δοθεί στις μονογονεϊκές και πολύτεκνες οικογένειες, σε νέες οικογένειες και σε ευάλωτα νοικοκυριά.
- Κατά την εφαρμογή πολιτικών τηλεργασίας για λόγους που σχετίζονται με προστασία από υγειονομικές και κλιματικές απειλές, θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι ο χώρος άσκησης της εργασίας και της επαγγελματικής δραστηριότητας διαθέτει τα ελάχιστα προβλεπόμενα, και να προβλέπεται η σχετική επιχορήγηση ελάχιστων παρεμβάσεων από πόρους του Ταμείου.
- Πρόβλεψη μηχανισμών επιδότησης διαμοιρασμού ενέργειας σε πολυκατοικίες, κτηριακά συγκροτήματα που θα βοηθήσει τους πολίτες εντός ενός κτιρίου ή ομάδων κτιρίων να επιλέξουν το βέλτιστο ενεργειακό μίγμα.
- Πρόβλεψη για ένα σύγχρονο τρόπο αποζημίωσης πληγέντων και ασφάλιση νοικοκυριών και κατοικιών έναντι ακραίων φαινομένων. Κάθε χρόνο, σημειώνεται ένας ολοένα αυξανόμενος αριθμός ζημιών, που σχετίζονται με φυσικές καταστροφές, απόρροια της

κλιματικής αλλαγής, οι οποίες δεν καθίσταται δυνατό να καλύπτονται από ιδιωτικές ασφαλίσεις. Αυτό σημαίνει, μεγαλύτερες δυσκολίες για τους ανασφάλιστους και καθώς αυξάνονται τα ακραία φαινόμενα, το πρόβλημα αυτό θα καταστεί πολύ μεγαλύτερο, ιδίως για τα ευάλωτα νοικοκυριά και τις μικρές επιχειρήσεις.

- Προγράμματα διευρυμένης επιδότησης κόστους μεταφορών και μετακινήσεων με ΔΧ οχήματα και μέσα μεταφοράς, εργαζόμενων και επαγγελματιών, ώστε να επιτευχθεί βελτιστοποίηση της εξοικονόμησης ενέργειας στο κέντρο των πόλεων.

Προτάσεις για την ενίσχυση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος στις επιχειρήσεις

Η αναθεώρηση του Εθνικού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας Ελλάδα 2.0, με επιδίωξη να περιλαμβάνει καταρχάς την προσθήκη κεφαλαίου REPowerEU και αίτημα για επιπλέον δανειακούς πόρους μπορεί να ενισχύσει έργα Πράσινης Μετάβασης, όπως:

- Κίνητρα για την δημιουργία ενεργειακών κοινοτήτων και τη χρηματοδότηση δράσεων με αυτό το σκοπό, με ταχείες διαδικασίες πρόσβασης και διασύνδεσης στο δίκτυο μεταφοράς.
- Διαμόρφωση και προσαρμογή χωροταξικού πλαισίου για την ανάπτυξη των ΑΠΕ, με παράλληλη προώθηση αδειοδοτήσεων για μικρά και μεγάλα αιολικά πάρκα.
- Διαμόρφωση πολιτικών και κινήτρων για την απανθρακοποίηση και την υιοθέτηση πράσινων επενδύσεων στη ναυτιλία και την ακτοπλοΐα (ηλεκτρικά πλοία, εγκατάσταση φ/β πάνελ).
- Προγράμματα προσαρμογής επαγγελμάτων, ειδικοτήτων και απασχολούμενων στα σύγχρονα πρότυπα της κλιματικής προσαρμογής (διατρέχει όλους τους τομείς από τον τουρισμό, τις κατασκευές και τα συναφή επαγγέλματα, τα τρόφιμα και τον πρωτογενή τομέα), με αντίστοιχα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Κίνητρα στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών πάνελ στη φορολογική κατοικία ή στην έδρα επιχείρησης, με στόχο την ιδιοπαραγωγή ενέργειας και την προώθηση της ενεργειακής δημοκρατίας.
- Επιδοτήσεις αντικατάστασης απαρχαιωμένου και ενεργοβόρου εξοπλισμού σε όλη την κλίμακα της παραγωγικής δραστηριότητας και της παροχής υπηρεσιών με νέο, υψηλής ενεργειακής κλάσης.
- Πρόγραμμα Εξοικονομώ ειδικά σχεδιασμένο για μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, με στόχο την ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων τους και την εξοικονόμηση ενέργειας.

Ο πρωτογενής τομέας υφίσταται την μεγαλύτερη επίδραση από την κλιματική αλλαγή αλλά και παρουσιάζει σημαντικές ευκαιρίες και δυνατότητες μετατροπής του σε πράσινο βιώσιμο κλάδο, συμβάλλοντας στην μείωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και την διατήρηση της απασχόλησης και της ανταγωνιστικότητας του. Ως προς την αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης στον πρωτογενή τομέα, επιγραμματικά αναφέρονται οι εξής προτεινόμενες δράσεις:

- Συμπερίληψη των Συνεταιρισμών και των Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων ως δικαιούχους των προβλεπόμενων ενισχύσεων, σε κάθε μέτρο που αφορά τις επιχειρήσεις. Στα προηγούμενα μέτρα υπήρξε αδικαιολόγητος αποκλεισμός από σειρά μέτρων όπως η έξυπνη μεταποίηση, το ταμείο δίκαιης μετάβασης κ.α. και δεν πρέπει να επαναληφθεί.
- Για τα μέτρα της έρευνας πρέπει να γίνει ειδική αναφορά για τα μέτρα και τις μεθόδους προστασίας της παραγωγής καθώς και του φυτικού και ζωικού κεφαλαίου από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Επί πλέον πρέπει να προβλεφθεί η ενίσχυση των συνεταιρισμών για την υποβολή ολοκληρωμένων χωρικών τοπικών σχεδίων ενεργητικής προστασίας της παραγωγής και των φυσικών πόρων από την κλιματική αλλαγή.
- Να προβλεφθεί η ένταξη και η επιδότηση αγοράς και εγκατάστασης Φωτοβολταϊκών Ρ/V συστημάτων από ομάδες παραγωγών ή παραγωγικούς συνεταιρισμούς, μεταποιητικές μονάδες του αγροτικού τομέα (Ξηραντήρια, μονάδες τυποποίησης, συσκευασίας κλπ) και τοπικούς οργανισμούς άρδευσης των αγροτών.
- Να προβλεφθεί η επιδότηση επιτοκίου για την εγκατάσταση Φωτοβολταϊκών (Ρ/V) συστημάτων από αγρότες – κτηνοτρόφους και εναλλακτικά να ισχύσει ειδικό πρόγραμμα για επιδότηση αγοράς και εγκατάστασης Ρ/V συστημάτων, στο πλαίσιο κάλυψης των απαιτούμενων αναγκών των αγροτικών εκμεταλλεύσεων ειδικά για την άντληση νερού άρδευσης).
- Σχεδιασμός και υλοποίηση έργων υποδομών διασφάλισης και διαχείρισης των αρδευτικών υδάτων που θα μπορούν σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο να προστατεύουν τους αγρότες από φυσικές καταστροφές, ξηρασία και πλημμύρες.

Προτάσεις για την ενίσχυση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος στα δημόσια κτήρια και τη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης, διεθνείς συνεργασίες

Η κλιματική αλλαγή δοκιμάζει τις αντοχές των δημοσιονομικών συστημάτων καθώς και των μηχανισμών προστασίας των χωρών της ΕΕ και ιδιαίτερα των πιο ευάλωτων όπως η χώρα μας, αλλά και τους μηχανισμούς έγκαιρης απόκρισης απέναντι στα εκτεταμένα και συχνότερα φαινόμενα φυσικών καταστροφών, τα οποία επιφέρουν εκτός από οικολογικές, και μείζονες οικονομικές, ανθρωπολογικές και κοινωνικές μεταβολές (μετανάστευση, αλλαγή χρήσεων γης λόγω κορεσμού, ξηρασίας κα).

Η αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης σε περιπτώσεις κρίσεων ως απότοκο κλιματικών μεταβολών αποτελεί σημαντική παράμετρο για την ομαλή και συνεκτική μετάβαση σε μια περίοδο με περισσότερες περιβαλλοντικές απειλές, ακόμη και στα αστικά κέντρα. Οι πρόσφατες εκτεταμένες φυσικές καταστροφές από πυρκαγιές καταδεικνύουν την επείγουσα κατάσταση που βιώνουμε. Οι σημαντικότερες προτάσεις που αναπτύσσονται σε αυτό το πεδίο παρέμβασης είναι:

- Ενίσχυση των δομών πολιτικής προστασίας σε κεντρικό, τοπικό και επιχειρησιακό επίπεδο, με πρόσληψη προσωπικού για την υλοποίηση δράσεων RePower EU, εξειδίκευση δράσεων και αρμοδιοτήτων χωρίς επικαλύψεις.
- Ανάπτυξη οικονομικών και τεχνολογικών συνεργασιών και κατάλληλων εργαλείων χρηματοοικονομικής μόχλευσης, ώστε να προετοιμαστεί και να καταστεί ανταγωνιστική η ελληνική βιομηχανία για την παραγωγή ανανεώσιμου υδρογόνου.
- Επανασύσταση και στελέχωση των αρμοδίων υπηρεσιών του δημοσίου υπό το πρίσμα της διαχείρισης πολλαπλών απειλών, με εξειδικευμένο προσωπικό και ευέλικτες ομάδες υλοποίησης δράσεων υλοποίησης των Εθνικών τομεακών στρατηγικών (ενδεικτικά ΕΣΕΚ) ή/και σχεδίων δράσης, με αναφορά τους ποσοτικούς και ποιοτικούς στόχους του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.
- Ενίσχυση των περιφερειακών υποδομών με μέσα και πόρους χρηματοδότησης για ταχεία απόκριση στα φαινόμενα κρίσης και προληπτική προσαρμογή.
- Προώθηση δράσεων για την ενεργειακής απόδοσης των δημοτικών επιχειρήσεων ύδρευσης και αποχέτευσης, αλλά και της ίδιας της αποτελεσματικής λειτουργίας των δήμων και των περιφερειών.
- Εκπαίδευση, κατάρτιση, θεσμική ενδυνάμωση των στελεχών και υπηρεσιών της δημόσιας διοίκησης, σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο για τη διαχείριση των επιπτώσεων από τα εντεινόμενα φαινόμενα κλιματικής αλλαγής και τους κινδύνους που απορρέουν από αυτά (πχ. σχεδιασμός έργων οδοποιίας,

υποδομές, απόκριση πολιτικής προστασίας, διαχείριση κονδυλίων έκτακτων καταστροφών).

- Ενδυνάμωση ανάπτυξης συλλογικών πρωτοβουλιών για την ενεργειακή αναβάθμιση και εξοικονόμηση σε επίπεδο κοινωνικών εταίρων, συνεταιρισμών, επιμελητηρίων κλπ.
- Μείωση των γραφειοκρατικών εμποδίων για τις επενδύσεις μικρής και μεγάλης κλίμακας στον τομέα εναλλακτικών πηγών ενέργειας. Απλοποίηση και επιτάχυνση των διαδικασιών αδειοδότησης ειδικά για τις ΑΠΕ και για την εγκατάσταση συστημάτων εξοικονόμησης για τα νοικοκυριά.
- Ανταλλαγή τεχνογνωσίας μεταξύ των χωρών (ειδικές αποστολές) σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο για την απόκριση της δημόσιας διοίκησης σε κλιματικά φαινόμενα που δεν είχαν παρουσιαστεί στο παρελθόν (πχ λειψυδρία, πυρκαγιές, πλημμύρες, έντονες χιονοπτώσεις και ακραία φαινόμενα).
- Εισαγωγή τεχνολογιών και υποδομών δέσμευσης, χρήσης, μεταφοράς και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής
- Πρόβλεψη χρηματοδότησης και διασυνοριακή συνεργασία για την προστασία και ανθεκτικότητα των διεθνών υποδομών (σιδηρόδρομοι, αγωγοί ενέργειας, μεταφορές).
- Χρηματοδότηση περιβαλλοντικών και επιδημιολογικών μελετών και προγραμμάτων αντιμετώπισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην υγεία, με σκοπό τη διασφάλιση επαρκούς προετοιμασίας για τυχόν επερχόμενες προκλήσεις στον τομέα αυτό και παράλληλη ενδυνάμωση των επιμέρους συστημάτων υγείας των κρατών μελών με ενσωμάτωση της καινοτομίας και εφαρμογής σύγχρονων μεθόδων ιατρικής ακριβείας.
- Δημιουργία μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης της πορείας υλοποίησης των έργων που χρηματοδοτούνται από δημόσιους και ιδιωτικούς πόρους. Αυξημένες αρμοδιότητες της Αναπτυξιακής Τράπεζας προς την κατεύθυνση αξιολόγησης των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων της κάθε παρέμβασης και μελέτης της απορροφητικότητας και του πολλαπλασιαστικού οφέλους των πράσινων επενδύσεων.

Προτάσεις για την επιτάχυνση της παραγωγικής ψηφιακής μετάβασης

Για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση των στόχων της Πράσινης μετάβασης, η Ο.Κ.Ε. υποστηρίζει ότι είναι απαραίτητη η διασύνδεση των στόχων αυτής με την ανάπτυξη των

εργαλείων ψηφιακού μετασχηματισμού και τους στόχους της ψηφιακής μετάβασης, πεδίο που εντάσσεται, άλλωστε, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης.

Το θεσμικό πλαίσιο και τα χρηματοδοτικά εργαλεία, όπως έχουν εξελιχθεί, πληρούν σε μεγάλο βαθμό τις προϋποθέσεις να στηρίξουν τον περαιτέρω ψηφιακό μετασχηματισμό των επιχειρήσεων. Η αξιοποίηση αυτών των πόρων θα βοηθήσει όλες τις επιχειρήσεις να επιταχύνουν τις ψηφιακές τους δράσεις, να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν στρατηγική για επενδύσεις στις τεχνολογίες αιχμής (όπως η κυβερνοασφάλεια και η Τεχνητή Νοημοσύνη) και στην καλλιέργεια ψηφιακών δεξιοτήτων, ήπιων δεξιοτήτων και εσωτερικής ψηφιακής κουλτούρας. Κλειδί σε αυτή την κατεύθυνση, εκτός από την αξιοποίηση των στοχευμένων χρηματοδοτικών εργαλείων, είναι και οι επιχειρηματικές συνεργασίες για την επιχειρηματική μεγέθυνση ειδικά των ΜμΕ.

Προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην αξιοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΕΣΑΑ) -(και του ΕΣΠΑ 2021-2027) όχι μόνο για βασικά συστήματα, αλλά κυρίως για τεχνολογίες αιχμής. Απαιτούνται περισσότερες επενδύσεις σε τεχνολογίες αιχμής. Οι επενδύσεις παραμένουν συγκρατημένες, παρότι αποδίδουν γρήγορα και οι επιχειρήσεις λαμβάνουν ήδη αξία ή θα λάβουν σε σύντομο ορίζοντα.

Συστηματικές πρωτοβουλίες και επενδύσεις σε κυβερνοασφάλεια. Παρά τα αυξανόμενα επίπεδα εγρήγορσης και ευαισθητοποίησης, υπάρχουν σημαντικά περιθώρια βελτίωσης ειδικά για τις μικρότερες επιχειρήσεις.[7]

Προτάσεις για την Πράσινη μετάβαση και την υποστήριξη της βιοποικιλότητας

Οι δραστηριότητες του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΕΣΑΑ) θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη και τα κριτήρια και τους στόχους της βιοποικιλότητας. Στην Ελλάδα, η Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα καταρτίστηκε το 2014 μαζί με το 5ετές σχέδιο δράσης. Παρότι ήταν ένα σημαντικό πρώτο βήμα στην αντιμετώπιση του προβλήματος, σήμερα χρήζει επικαιροποίησης με βάση τόσο τα νέα δεδομένα, όσο και την

[7]Μόλις το 55,4% των επιχειρήσεων διαθέτει ξεκάθαρα καθορισμένες και καταγεγραμμένες πολιτικές κυβερνοασφάλειας και μόλις το 39% διεξάγει τακτικά ενημερώσεις για το προσωπικό. Επιπλέον, μόνο 1 στις 3 επιχειρήσεις διαθέτει πιστοποίηση κυβερνοασφάλειας (πχ ISO27001). «Ψηφιακός μετασχηματισμός επιχειρήσεων: Η σταδιακή σύγκλιση με τις επιδόσεις της ΕΕ αυξάνει τα οφέλη για επιχειρήσεις, οικονομία και κοινωνία» , Special Report ΣΕΒ, Ιούνιος 2023 https://www.sev.org.gr/ekdoseis/psifiakos-metaschimatismos-epicheiriseon-i-stadiaki-sygklisi-me-tis-epidoseis-tis-ee-afxanei-ta-ofeli-gia-epicheiriseis-oikonomia-kai-koinonia/

ανάγκη κάλυψης εκκρεμοτήτων. Η επικαιροποιημένη Εθνική Στρατηγική για τη βιοποικιλότητα θα πρέπει να διευκολύνει τη μετάβαση των επιχειρήσεων στο νέο πλαίσιο προσδιορισμού των εξαρτήσεών τους από τη φύση και δημοσιοποίησης πληροφοριών σχετικά με τις επιπτώσεις της δραστηριότητάς τους στη βιοποικιλότητα.

ΕΙΔΙΚΟ ΘΕΜΑ: Η ανάπτυξη του τομέα κατασκευών και οι στεγαστικές ανάγκες των νοικοκυριών

Η τρέχουσα δυναμική που αναπτύσσεται στην ελληνική οικονομία σχετικά με την ανάπτυξη του τομέα κατασκευών και real estate, συνδεόμενη με την επενδυτική εξωστρέφεια και την τουριστική ανάπτυξη έχει προφανώς θετικές συνέπειες στο ΑΕΠ της χώρας, αλλά ταυτόχρονα η σημαντική άνοδος των τιμών αγοράς και ενοικίασης διαμορφώνει αβεβαιότητες ως προς την ικανότητα νοικοκυριών και επιχειρήσεων να χρηματοδοτήσουν τις στεγαστικές και επαγγελματικές τους ανάγκες.

Επιπρόσθετα, είναι προφανές ότι η δεκαετής κρίση επέφερε σημαντικές ανισορροπίες στο ηλικιακό απόθεμα των κτιρίων της χώρας, με το κυριότερο έλλειμμα να εντοπίζεται στην περίοδο 2010-2020. Το κτιριακό απόθεμα της Ελλάδας είναι παρωχημένο και με περιορισμένες προδιαγραφές περιβαλλοντικού αποτυπώματος, όπως δείχνουν ακόμη και τα στοιχεία της προηγούμενης εθνικής απογραφής, του 2011. Η γνωστοποίηση των δεδομένων της νεότερης απογραφής, του 2021, θα αναδείξει μια ακόμη πιο αρνητική πραγματικότητα, δεδομένου ότι η οικονομική κρίση που σημάδευσε την δεκαετία 2011-2021 έθεσε σε δεύτερη μοίρα για τις περισσότερες επιχειρήσεις και τα περισσότερα νοικοκυριά την αγορά νέας κατοικίας ή επαγγελματικής έδρας.

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή, Απογραφή κατοικιών 2011

Ως αποτέλεσμα, πάνω από το 68% των κτιρίων, όπως προκύπτει από τις σωρευτικές συχνότητες της χρονολογίας κατασκευής ανά χρονική περίοδο, κατασκευάστηκαν έως και την πενταετία 1981-1985. Είναι δηλαδή σήμερα ηλικίας 40 ετών.

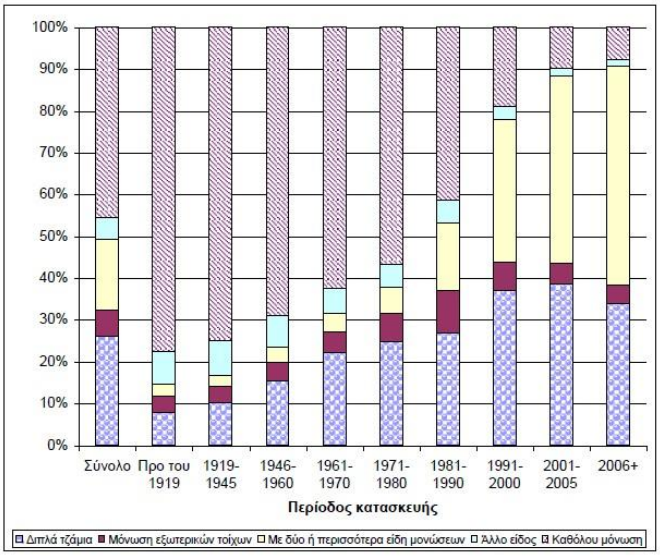

Η αρνητική σχέση μεταξύ ηλικίας ενός κτιρίου και μόνωσής του φαίνεται ανάγλυφα από τα δεδομένα της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (και πάλι από την Απογραφή κτιρίων του 2011). Η μείωση του ποσοστού των κτιρίων χωρίς μόνωση από το 2006 και μετά και η καθαρή αύξηση του ποσοστού των κτιρίων με δύο ή περισσότερα είδη μονώσεων από το 1971 και μετά σημαίνει ότι ένας μεγάλος αριθμός κτιρίων δεν είχε μόνωση κατά την ανέγερσή του, επιβαρύνοντας έτσι από κατασκευής το κόστος θέρμανσής του.

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή, Απογραφή κατοικιών 2011

Με δεδομένη τη μεγάλη ηλικία των κτιρίων εξηγείται πλήρως ότι ένα μεγάλο ποσοστό κτιρίων, της τάξης του 46% (ή 2.903.594) δεν διαθέτουν καμία μόνωση. Ως αποτέλεσμα αποτελούν πηγή ενεργειακής σπατάλης που θα μπορούσε να αποφευχθεί. Επίσης, αποτελούν αιτία ενεργειακής φτώχειας, της οποίας επιδιώκεται η μείωση, βάσει του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα, σε σχέση με τα σημερινά, υψηλά επίπεδα.

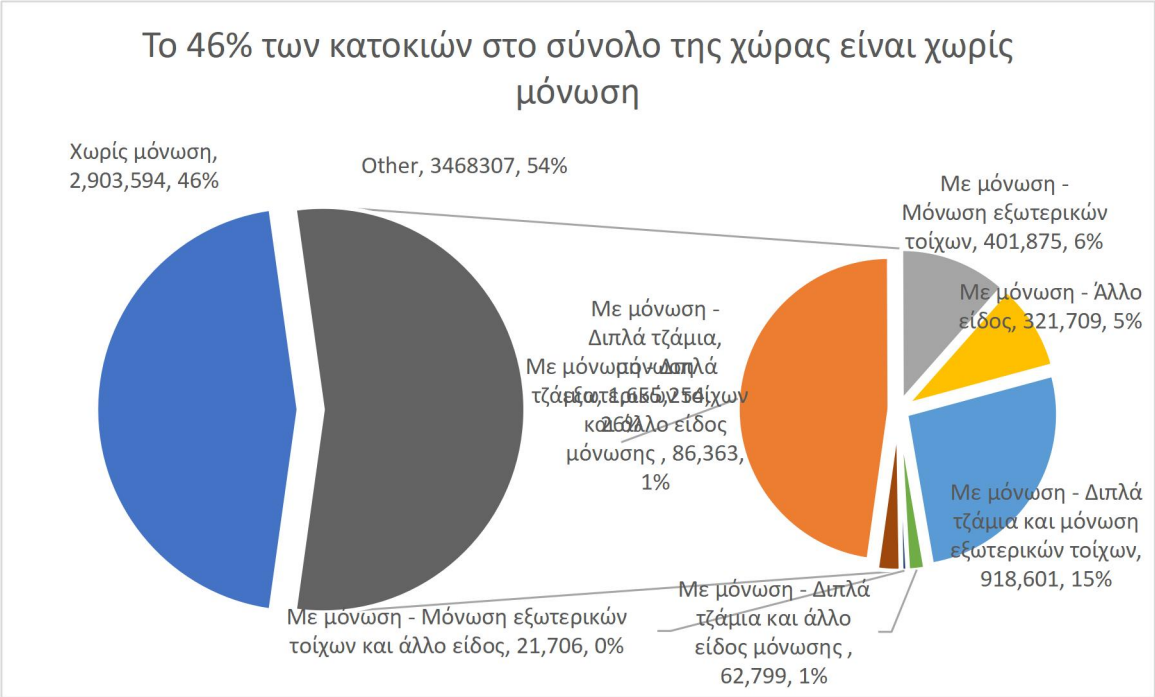

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή, Απογραφή κατοικιών 2011

Η ανάγκη συνεχών κι αυξημένων παρεμβάσεων στο υπάρχον κτιριακό απόθεμα της Ελλάδας επιβεβαιώνεται από την σταθερή μείωση της χρηματοδότησης στεγαστικών δανείων από τις ελληνικές τράπεζες, αρχής γενομένης από το 2010. Η μείωση, όπως ξεκίνησε με το ξέσπασμα της κρίσης το 2010, ακόμη δεν έχει αναστραφεί. Στο τέλος Δεκεμβρίου 2021 το υπόλοιπο χρηματοδότησης στεγαστικών δανείων ανερχόταν σε 30,52 δισ. ευρώ, τον Δεκέμβριο του 2020 σε 45,76 δισ. ευρώ, τον Δεκέμβριο του 2019 σε 52,33 δισ. ευρώ, κοκ.

Είναι σαφές ότι απαιτείται ένα περίγραμμα δράσεων που θα ενισχύει την υπεύθυνη χρηματοδότηση σε πράσινες κατασκευές και θα επιδοτεί μέρος του αυξημένου κατασκευαστικού κόστους για επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Ειδικά, στο συγκεκριμένο θέμα, που άπτεται χρηματοικονομικών κριτηρίων, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η συμβολή της παρέμβασης στο περιβαλλοντικό αποτύπωμα και τα κριτήρια χρηματοδότησης να είναι

συνδυασμός οικονομικής ικανότητας, αλλά και επίπτωσης στο περιβάλλον. Οι ενδεχόμενες απώλειες δύνανται να καλύπτονται μέσα από ένα σύστημα πράσινης ομολογιακής πίστης.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας

Με βάση τα παραπάνω, οι προοπτικές βελτίωσης της ενεργειακής κατανάλωσης και του ανθρακικού αποτυπώματος σε ό,τι αφορά το κτιριακό απόθεμα εναπόκειται σε εκ των υστέρων παρεμβάσεις επί των υπαρχόντων κτιρίων, τύπου «Εξοικονομώ». Πρόκειται για αναβαθμίσεις που διαθέτουν πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα, μιας κι ενισχύουν από άποψη εισοδήματος, τεχνογνωσίας, κ.α. πολλούς και κρίσιμους κλάδους της ελληνικής οικονομίας, με υψηλή προστιθέμενη αξία, σημαντική παρουσία των μικρών επιχειρήσεων και ισχυρό αποτύπωμα στην απασχόληση.

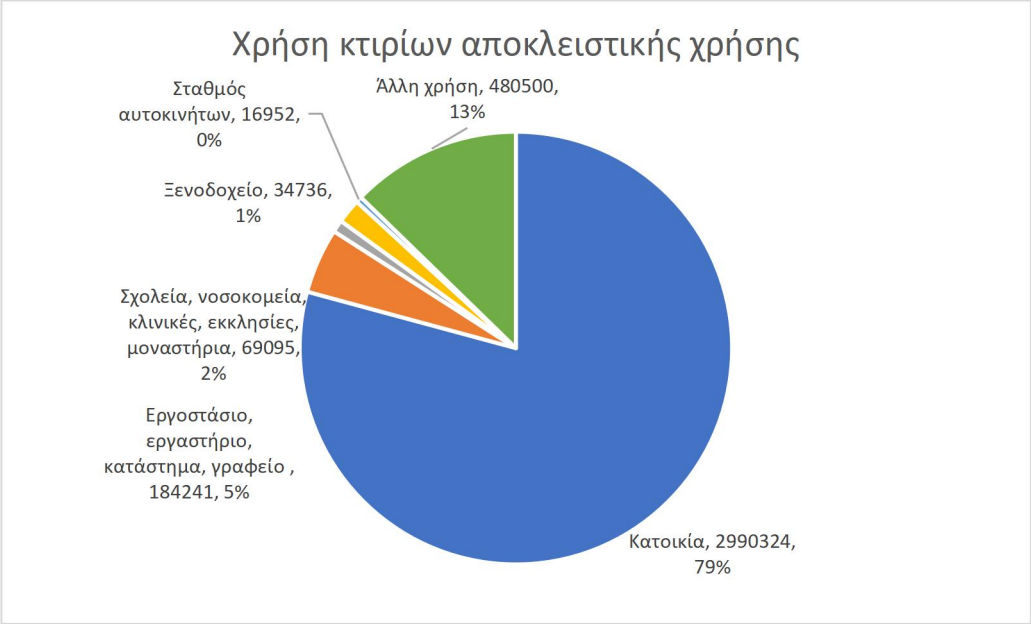

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή, Απογραφή κατοικιών 2011

Οι παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης στο κτιριακό απόθεμα οφείλουν να στοχεύουν επίσης όχι μόνο στην κατοικία, αλλά και στους επαγγελματικούς χώρους. Βάσει της απογραφής του 2011, στα κτίρια που καταγράφεται αποκλειστική χρήση, ως εργοστάσιο, εργαστήριο, κατάστημα ή γραφείο (χωρίς να περιλαμβάνονται ξενοδοχεία ή σταθμοί αυτοκινήτων) δηλώνονται 184.241 κτίρια ή το 5% του συνόλου.

Στα δε κτίρια που δηλώνονται μικτής χρήσης για τις ίδιες επαγγελματικές δραστηριότητες καταγράφονται 55.775 κτίρια, που κατά βάση αφορούν ελεύθερους επαγγελματίες, οι οποίοι δηλώνουν ως έδρα της ατομικής επιχείρησής τους την κατοικία τους. Η στόχευση των προγραμμάτων ενεργειακής αναβάθμισης σε αυτές τις κατηγορίες θα διευκολύνει την επιχειρηματική δραστηριότητα, αποτρέποντας την θερμική καταπόνηση που συνοδεύει την εργασία σε χώρους ανεπαρκώς κλιματιζόμενους, επιδεινώνοντας την παραγωγικότητα.

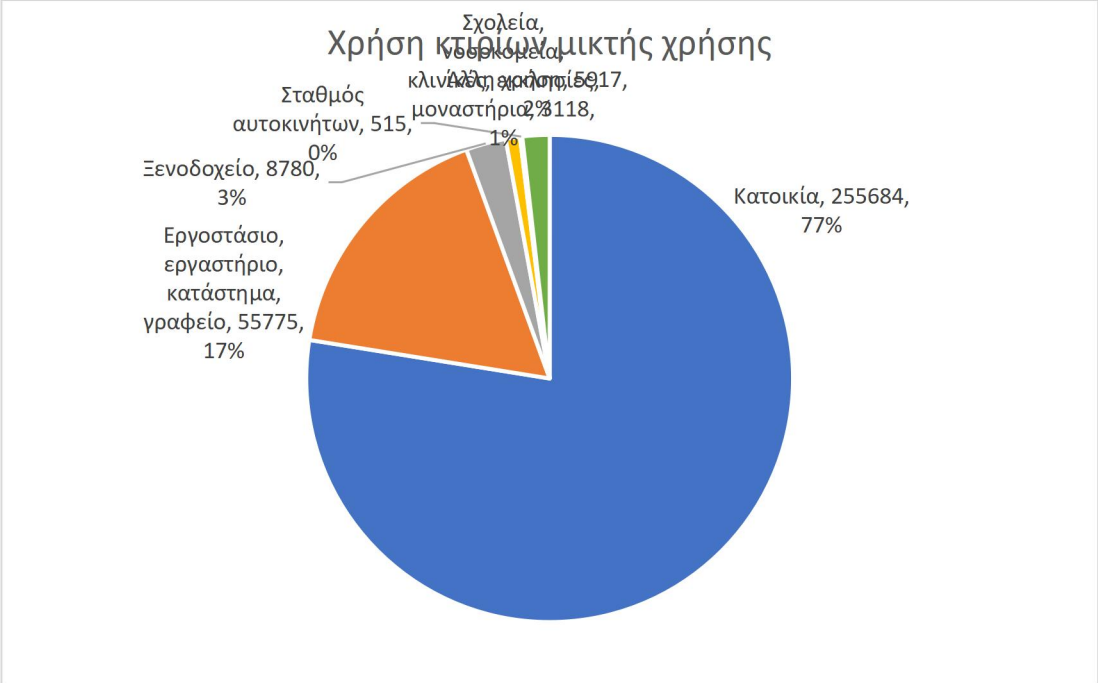

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή, Απογραφή κατοικιών 2011

Εν κατακλείδι, κι όπως έχει επισημανθεί και στην προηγούμενη Γνώμη της επί των Στρατηγικών Κατευθύνσεων του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, η Ο.Κ.Ε. θα συνεχίσει να προωθεί τις διαδικασίες του κοινωνικού διαλόγου για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής του και την εκτίμηση των κοινωνικών του επιπτώσεων, εντός του πλαισίου του θεσμικού της ρόλου, δίνοντας έμφαση στην συμπεριληπτικότητα και την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης.